

zpravodaj LINGEA

Vážení zákazníci,

spolu se stoupající rtuťi teploměrů za našimi okny, jež je jasným důkazem toho, že jaro již plně převzalo kontrolu nad českým krajem, se začíná z každoročního zimního spánku probouzet i různorodá nabídka veletrhů a výstav. Přípravy na některé z nich jsou již v plném proudu, jiné si na svůj „okamžik slávy“ musí ještě chvíli počkat.

Dnešní číslo Zpravodaje jsme tedy pojali jako osobní pozvánku na akci, která by se dala ve výše uvedené metafoře přirovnat k pupenu před rozkvětem – knižní veletrh SVĚT KNIHY, kde budete mít možnost vidět spoustu novinek a vyslechnout řadu odborných seminářů či konferencí. A právě novinkám je věnována většina našich článků. Dozvíte se bližší informace ze zákulisí vývoje kapesních slovníků, nahlédnete pod pokličku Grammaticonu a nebude chybět ani odezva recenzentů na EasyLex Němčina.

Příjemné čtení přeje
Vítězslav Sklář

02/2005

hlavní téma

Veletrh SVĚT KNIHY

novinky

GRAMMATICON
30denní demoverze

LINGEA LEXICON
překladový slovník
roku 2005

představujeme

Kapesní knižní slovníky

zajímavosti

GRAMMATICON
pohled pod pokličku I.

technická podpora

Psaní diakritických
znaků bez instalované
klávesnice

pozvánka na SVĚT KNIHY

Ve dnech **5.–8. května 2005** se na pražském výstavišti koná již 11. mezinárodní knižní veletrh **SVĚT KNIHY PRAHA**. Ani letos si nenecháváme ujít příležitost prezentovat zde všechny novinky, které naše firma v současné době uvádí na trh.

Budeme rádi, když se na ně přijdete podívat osobně do Veletržního paláce, **stánek č. P507**. Přichystali jsme pro Vás dárky nejen v podobě speciálního veletržního ceníku.

novinky

Slovník roku 2005

I letos jsme s napětím očekávali, jak se bude našim produktům (a zejména novinkám) dařit v soutěži **Slovník roku 2005**, vyhlašované Jednotou tlumočnicků a překladatelů. Celkem jsme do soutěže vyslali 6 kandidátů, mezi nimiž nechyběly i první kapesní knižní slovníky anglicko–český / česko–anglický a německo–český / česko–německý.

14. února 2005 zasedla odborná porota čítající téměř 20 zástupců ze všech profesních překladatelských a tlumočnických organizací z České a Slovenské republiky, nakladatelů a dalších odborníků, aby **z 84 titulů** vybrala v šesti kategoriích to nejlepší, co je v dnešní době možné zakoupit na našem trhu v oblasti překladových, elektronických, biografických, encyklopedických a výkladových slovníků.

Nejlépe si vedl náš španělsko–český / česko–španělský slovník, který získal **1. cenu** v kategorii **Překladový slovník** a **3. cenu** v hlavní kategorii **SLOVNÍK ROKU** a **Elektronický slovník**. Jsme rádi, že se vynaložené úsilí týmu našich španělštinářů vyplatilo. Zúčastněte se společně s námi slavnostního vyhlášení a předání cen na letošním veletrhu Svět knihy v Praze.

Zdroj: ToP JTP Březen 2005

Demoverze Grammaticonu

O Grammaticonu, prvním programu pro kontrolu správnosti české gramatiky, jsme poprvé informovali v předinvoxovském Zpravodaji před rokem a půl. Od té doby jsme ve vývoji tohoto užitečného pomocníka pokročili o notný kus cesty dál. Produkt prošel několika nezávislými testy a našel oblibu i mezi recenzenty předních českých časopisů zabývajících se novinkami v informačních technologiích. Jelikož až doposud neexistovala žádná možnost produkt si vyzkoušet, připravili naši programátoři 30denní demoverzi, kterou si můžete stáhnout buď ze stránek **firmy Microsoft**, nebo přímo z **našich stránek** (po rozbalení

spustíte soubor start.htm).

Ti z vás, kteří nemají možnost připojení k Internetu, naleznou demo mj. na CD příloze dubnového časopisu CHIP nebo PC World (v sekci Komerční software).

představujeme

Kapesní slovníky Lingea

Koncem minulého roku byly na trh uvedeny zcela nové kapesní slovníky Lingea s podtitulem **Nejen na cesty**. Jsou sice svými fyzickými rozměry řazeny do kategorie kapesní, avšak svým rozsahem – přes 800 stran a 35000 hesel – patří spíše ke slovníkům střední velikosti. K jejich vzniku vedla snaha připravit takový slovník „do kapsy“, který by uživateli poskytl maximum informací, jež využije v každodenní komunikaci cizím jazykem, a to tak, aby neměl se zvolením správného překladu problém ani začátečník. Díky svému nemalému rozdhahu však slovníky poslouží stejně dobře i těm, kdo se již jazyk nějakou dobu učí. S více než **17000 hesly na každé straně** se totiž dá hovořit o natolik obsáhlé slovní zásobě, že uživateli bohatě postačí jak v běžných komunikačních situacích, tak při pročítání zahraničního tisku.

Slovníková hesla i jejich jednotlivé významy byly vybírány jednak podle frekvence užití v současném jazyce, jednak na základě jejich praktičnosti pro uživatele na cestách či ve školní lavici. Všechna hesla jsou v maximální možné míře přehledná a obsahují praktické a **dodatečné informace**, jako např. upřesňující závorky významů a překladů nebo velmi důležité předložkové vazby, které uživateli usnadní správné použití nalezeného překladu.

Ve slovníku samozřejmě nechybí ani **přílohy** (pro snazší komunikaci a osvojení si jazyka) jako jsou: přehledy veřejných napsů, užitečná telefonní čísla v zahraničí, orientační mapky zemí hovořících daným jazykem, tematické konverzační obraty týkající se cestování, ubytování, nakupování, možných nouzových situací atp. Zvolili jsme takový systém uspořádání, aby bylo možné **co nejnadhěji a nejrychleji** nalézt hledaný obrat.

Slovník dále obsahuje stručný, velmi ucelený **přehled gramatiky** (jehož součástí jsou i praktické příklady), který postačí k pochopení a osvojení základních gramatických kategorií. Všechny výše jmenované součásti slovníku byly vytvářeny s důrazem na co největší praktičnost a proto věříme, že se kapesní slovník Lingea stane užitečným pomocníkem mnoha českých i zahraničních turistů, studentů i žáků.

EasyLex - němčina

Koncem minulého roku jsme vám představili nejmladšího člena naší slovníkové rodinky – EasyLex pro anglický jazyk. Pozitivní reakce uživatelů nás motivovaly k další práci na vývoji EasyLexu a nyní vám přinášíme výsledek našeho snažení - EasyLex pro německý jazyk.

Obě jazykové varianty jsou funkčně téměř identické – i u německého EasyLexu najdete automatické rozpoznání jazyka, tvaroslovné hledání, zpracování českých slovíček bez diakritiky a hlavní funkci EasyLexu – **překlad bez jediného kliknutí myši**. Oproti angličtině přibylo ještě rozpoznávání německých slov s ostrým „S“.

Věříme, že si německý EasyLex získá vaše sympatie, stejně tak jako jeho o rok starší „bratříček“.

napsali o nás

Německý EasyLex

...Co dělá EasyLex opravdu „easy“ (snadným), je možnost překládat bez jediného kliknutí myši. Oproti anglické verzi přibylo rozpoznávání německých slov s „ostrým s“. Databáze slov obsahuje více než 32 000 hesel. Výslovnost je možné se učit podle rodilého mluvčího a výrazy lze hledat podle jakéhokoliv tvaru slova. EasyLex umí spolupracovat s celou řadou aplikací.

Překlad těchto programů získáte prakticky ihned po umístění kurzoru myši nad neznámé slovo v hlavním menu aplikace.

Svět počítačů 09/2005

EasyLex

Po mnoha stránkách nenápadný program patří k produktům společnosti Lingea. Oboustranný anglicko-český slovník, který je v mnoha ohledech výjimečný.

Za velmi zajímavou cenu získáte ojedinělý rozsah. Instalace slovníku je jednoduchá, v jejím průběhu můžete volit mezi několika druhy. EasyLex podporuje i namluvenou slovní zásobu.

Práce s programem je velmi intuitivní, nápovědu v podstatě nepotřebujete. Pracovní plocha slovníku je velmi malá, ale ne nepřehlédná. Ojedinělost v porovnání s jinými slovníky spočívá především v **propojení s jinými aplikacemi**. EasyLex totiž výborně spolupracuje s programy sady Microsoft Office, ale například i s Adobe Acrobat Readerem, komunikačním programem ICQ či prohlížečem Internet Explorer. Stačí jedině, kurzorem najet na slovo v textu, a okamžitě se objeví jeho překlad.

Součástí slovníku je i funkce automatického rozpoznávání jazyka. Termíny dokáže rozpoznávat i bez diakritiky. Příkazový řádek ve spodní části hlavního okna slouží k vyhledávání vlastnoručně zadaných slov.

Svět počítačů 13/2004

Když kontrola pravopisu nestačí

MICHAL NĚMEJC

Dnes si už jen málokdo dokáže představit textový editor bez kontroly pravopisu, která ušetří mnoho času upozorněním na překlepy ve vašem dokumentu. I sebelepší kontrola pravopisu však bohužel nedokáže odhalit úplně všechny chyby.

Společnost Lingea, která je známa především svými kvalitními překladovými slovníky, proto přichází na českém trhu s jedinečným programem, jenž nese označení Grammaticon. Ten kromě oprav překlepů dokáže odhalit i řadu gramatických chyb nebo prohřešků proti stylistice. Tím posouvá možnosti kontroly textu v českém jazyce **o veliký kus dál** než běžná kontrola pravopisu vestavěná ve vašem textovém editoru.

<http://www.novinky.cz/03/12/09.html>

První vlašťovka na kontrolu gramatiky

MIROSLAV HEROLD

Program bude vynikající pomůckou pro všechny, kteří si dávají záležet na svém jazykovém projevu. Cena je přijatelná pro všechny profesionály, avšak stejně jako u stávající kontroly pravopisu v MS Office, bude v případě nabídky více možností záviset na kvalifikaci autory, jak s nabídkami naloží. Samolibý úředník, kterého obtěžuje mít zapnutou stávající jednoduchou kontrolu překlepů ve Wordu a který občanovi rozesílá tištěné formuláře i s překlepy, si nejspíš nespustí ani Grammaticon. Ledaže by na to v Parlamentu odhlasovali zvláštní zákon.

JTP 06/2004

soutěž

Vzhledem k tomu, že během uzávěrky tohoto čísla ještě nebyla soutěž ukončena, oznámíme výherce v následujícím vydání našeho Zpravodaje.

jazykové nástroje

Grammaticon – Pohled pod pokličku I.

Pohled pod pokličku

Aby mohl Grammaticon vůbec vzniknout, bylo nejprve zapotřebí vytvořit celou řadu dat a vyvinout programové nástroje, bez nichž by kontrola textu tak náročného jazyka, jakým čeština bezesporu je, nemohla dost dobře fungovat. V tomto článku naleznete „stručný“ přehled a popis jednotlivých součástí Grammaticonu.

Morfologie

Základním stavebním kamenem jakéhokoliv nástroje, jenž pracuje s textem přirozeného jazyka, je morfologie. Kontrola překlepů si vystačí v podstatě s pouhou databází slovíček složenou ze všech možných tvarů slov jazyka, a to bez bližší znalosti morfologických údajů. Kontrola gramatiky však potřebuje něco navíc. Např. pro kontrolu shody předložky a následujícího podstatného jména je třeba znát pád podstatného jména i všechny **pády**, s nimiž se může pojít předložka. Pro kontrolu shody přísudku s podmětem je třeba vědět, jakého rodu je podmět a zda je tvar přísudku ve stejném rodě. Je tedy nutné nějakým způsobem svázat morfologicky příbuzná slova k sobě. Vhodným prostředkem pro tento účel je vytvoření **systému vzorů** podobných těm, jaké známe ze základní školy.

Podstatná jména

Pro podstatná jména existuje v zásadě 14 základních vzorů: **mužské**: pán, hrad, muž, stroj, předseda, soudce; **ženské**: žena, růže, píseň, kost a **střední**: město, moře, kuře, stavení. Podle jakého vzoru ale budeme skloňovat slovo občan? Na první pohled je občan bez občana jako pán bez pána. Ale co oslovení? Ve slově **pane** dochází vzhledem k ostatním tvarům ke krácení **á** na **a**, zatímco ve slově **občane** zůstává stále **a**. Pokud tedy chceme být při rozlišování vzorů důslední, musíme vzory **pán** a **občan** rozlišit. Obdobně slovo **pojem** nemůže být skloňováno podle vzoru **hrad**, protože ve 2. pádě **pojmu** dochází k vynechání písmene **e**, na rozdíl od **hradu**, který pouze přibírá stejnou koncovku. V 6. pádě množného čísla slova **lesík (lesícih)** dochází zase ke změně **k** na **c**. Obdobných alternací kmene u podstatných jmen existuje skutečně celá řada: leden – ledna, násep – náspu, realismus – realismu, pes – psa, svíčka – svíčce, bohoslužba – bohoslužeb, mléko – mléce, nebo dílo – děl. Dále musíme vzít v úvahu slova jako **kalhoty, brýle, vrata** nebo **sáně** vyskytující se pouze v množném čísle, stejně jako **uhlí, listí**, která mají pouze jednotné číslo, nemluvě o zvláštních případech, jakými jsou nepravdělné vzory

člověk – lidé nebo **Zeus – Dia**. Pomocí vzorů podstatných jmen vytváříme rovněž přídavná jména přivlastňovací, např. **otcův, otcova, otcovo** nebo **matčín, matčina, matčino**. Abychom důsledně podchytili všechny tvary podstatných jmen, potřebujeme více než 300 vzorů.

Přídavná jména

Ani všechna přídavná jména nemůžeme bezvýhradně přiřadit pouze ke dvěma školním vzorům **mladý** a **jarní**. Uvážíme-li např. slovo **starý**, kde dochází v množném čísle **starí** ke změně **r** v **ř**, musíme za tímto účelem vytvořit další vzor. Alternace kmene však není jediným problémem. Vzory pro přídavná jména se liší také tvořením 2. a 3. stupně (tzv. komparativu a superlativu). Proto je třeba odlišit tvary **chudý – chudší, moudrý – moudřejší, úzký – užší, vysoký – vyšší, dlouhý – delší, dobrý – lepší, malý – menší**. Vzory přídavných jmen rovněž zahrnují tvary příslovčí, které se od nich zpravidla odvozují, např. **čilý – čile, chytrý – chytře, nový – nově, hluboký – hluboko, sladký – sladko i sladce** apod. Pro přídavná jména je tak zapotřebí na 70 vzorů.

Slovesa

Nikoho asi nepřekvapí, že podobné zpracování neminulo ani slovesa. Z původních 14 vzorů (nese, bere, maže, peče, umře, tiskne, mine, začne, kryje, kupuje, prosí, trpí, sází a dělá), rozdělených podle tvarů 3. osoby jednotného čísla do pěti tříd, jich vzniklo přes 150. Pomineme-li nepravdělná slovesa jako **být, jít, chtít, jíst** nebo **vědět**, zjistíme, že např. již v samotném vzoru **bere**, jehož infinitiv zní **brát**, dochází k alternaci kmene, a proto podle něj není možno časovat slovesa jako **plavat**, které je v tomto ohledu bez alternace (**plave**), anebo **stlát**, kde naopak dochází ve tvaru **stele** k obdobné alternaci, ale narozdíl od **brát** se tato změna udála s písmenem **l**. Ve vzorech typu **sází** pro změnu tvoříme odlišné tvary rozkazovacího způsobu, např. **sázej, stavěj**.

Spolu s dalšími slovními druhy je v české morfologii na 700 vzorů. Toto číslo přitom ještě neudává celkový počet různých případů tvoření slov, jemnější odstíny jsou rozlišeny pomocí tzv. **příznaků**. Např. od každého vzoru sloves lze potenciálně odvodit tvary přechodníku přítomného a minulého, odvozená přídavná a podstatná jména a teprve pomocí příznaků (např. dokonavé či nedokonavé sloveso) se odvodí pouze ty správné.

Příště: Desambiguace a Nejednoznačnosti

střípky

Co chybí ve většině španělských slovníků?

Gabriel García Márquez má pravdu, když v předmluvě k jednomu španělskému výkladovému slovníku píše, že „*lexikografové jsou vždy o krok pozadu za jazykem, který se neustále mění*“.

Vzniká potřeba pojmenovávat nové skutečnosti, například technické vynálezy. Ale kromě nových slov, z nichž v dnešní době většina pochází z anglického jazyka, vznikají nové významy slov, která už v jazyce existují, popřípadě jejich odvozeniny.

Pokud si chce člověk přečíst román z poloviny minulého století a potřebuje nahlédnout do slovníku, zřejmě v něm většinu hledaných výrazů objeví. Problém ale nastane, když se vypraví do zahraničí mimo letoviska, kde potkává více svých krajanů než domorodců. V běžné řeči totiž existuje mnoho slov a obrátů, které ještě nestihly zachytit slovníky výkladové, natož překladové.

Nevyhnutelně zůstaneme i my za jazykem o krok nebo o dva pozadu. Přesto je naším cílem vytvořit slovník, který bude kromě běžných výrazů rovněž obsahovat **hovorová slova, slangové výrazy a eufemismy**. Z toho důvodu jsme kromě jiného sáhli také po výkladových slovnících, které se specializují na tuto vrstvu jazyka. V našem slovníku tedy můžete najít mnoho hesel, která v ostatních výkladových slovnících, s nimiž pracujeme, chybí, ale také nové významy k heslům již existujícím.

Praha nebo Praga?

Potřebujete při psaní španělského textu použít místní jméno a váháte, zda napsat například **New York** či **Nueva York**? Pravidlo pro takové případy je jednoduché: pokud má španělština pro cizí místní jméno vlastní pojmenování, pak jej použijte – správně je tedy **Nueva York, Edimburgo** (pro Edinburgh), **Múnich** (místo München), **Florenca** (pro Firenze neboli česky Florencie) či **Pe-kín** (místo Beijing). Shoduje-li se tvar místního jména v původním jazyce a ve španělštině, píšeme jej stejně, např. **Miami** nebo **Georgia**. Rozdíl je ovšem ve výslovnosti, jež se řídí španělskou normou – pro výše uvedený příklad vyslovíme [Miámi] namísto anglického [Maiami].

A jak je to tedy s naší **Prahou**? Řiďte se prvním z uvedených pravidel. Budete-li komunikovat se španělsky mluvícím partnerem nebo cizincem, zkuste se pochlubit svými znalostmi a použijte místo českého názvu ustálený termín **Praga**.

technická podpora

Dobrý den, po havárii mého starého „MACa“ se systémem OS 9 jsem musel přejít na nový iBook se systémem OS X Panther. Je možné pod novým OS použít stávající Lingea slovníky nebo si musím koupit nové instalace?

Pro MAC OS X bylo zapotřebí napsat zcela novou instalaci i aplikaci. Produkty pro tento OS se kvůli zpětné nekompatibilitě prodávají samostatně. Vzniklou situaci je možné řešit dvěma způsoby:

1. Slovníky se budou spouštět v tzv. Classic módu (je nutné mít k dispozici instalační MAC OS 9 CD). V tom případě je možné použít stávající slovníky pro OS 9, aplikace se bude pod MAC OS X spouštět v „emulaci“.

2. Slovníky se budou spouštět v tzv. Nativním módu: bude potřeba zakoupit novou verzi produktů pro MAC OS X. Stávající zákazníci mají možnost upgradu za zvýhodněnou cenu.

Na mém PC mám písma, kterými mohu psát v různých jazycích podle toho, jak si přepnu klávesnici. Jestliže si ale toto písmo zvolím v Lingea slovníku, mohu sice psát do zadávacího pole správně česky, ale francouzské znaky s diakritikou naopak psát nelze. Nerozumím tomu a nevím, co mám dělat.

Není-li možné vkládat do vyhledávacího pole znaky s diakritikou, použijte prosím pro zápis následující transkripci:

ZÁPIS	POPIS	PRO ZNAKY
\`a	normální čárka nad	a e i o u
\`a	obrácená čárka nad	a c e g i l n o r s u y z
\^a	stříška nad	a c e g h i j o s u w y
\~a	vlnka nad	a i n o u
\:a	dvě tečky nad	a e i o u y
\-a	proužek nad	a e i o u
\.c	tečka nad	c e g i z
\'c	háček nad	c d e l n r s t z
\"a	kroužek nad	a u
\+a	oblouček nad	a e g i o u
\.c	„ocásek“ pod vlevo	c g k l n r s t
\.a	„ocásek“ pod pravo	a e i u
_d	přeškrtnutí	d h l o t

ceník produktů Lingea

ELEKTRONICKÉ SLOVNÍKY	CENA
Anglický studijní	690
Anglický velký	2 390
Anglický hospodářský	1 490
Anglický technický	1 990
Anglický právnícký	1 990
Anglický kapesní	1 690
EasyLex Angličtina	444
Lingea Collins COBUILD	1 190
Dictionary of Law	1 190
Dictionary of Medicine	1 190
Dictionary of Business	1 190
Dictionary of Military Terms	1 190
Německý studijní	690
Německý velký	2 390
Německý hospodářský	1 490
Německý technický	1 990
Německý právnícký	1 990
Německý kapesní	1 690
EasyLex Němčina	444
Francouzský všeobecný	1 790
Francouzský hospodářský	1 990
Francouzský finanční	1 190
Španělský všeobecný	1 790
Španělský hospodářský	1 990
Italský hospodářský	1 990
Polsko-český velký	2 390
Polsko-český technický	1 990
KNIŽNÍ SLOVNÍKY	
Anglický kapesní	149
Německý kapesní	149
JAZYKOVÉ NÁSTROJE	
Grammaticon	1 290
ZVÝHODNĚNÉ KOMPLETY	
Anglický velký + hospodářský + technický	4 690
Anglický velký + právnícký + Dictionary of Law	4 690
Německý velký + hospodářský + technický	4 690
Francouzský všeobecný + finanční + hospodářský	4 290

Ceny vč. DPH: elektronické slovníky 19%, knižní 5%.

info@lingea.cz | www.lingea.cz

LINGEA S.R.O., BRNO, PALACKÉHO TŘ. 35, TEL.: 541 233 160
PRAHA, KROFTOVA 18, TEL.: 257 325 822 • BRATISLAVA, ŠPITÁLSKA 10, TEL.: +421-2-529 20 579

LINGEA